Päiväys
31.8.2022

Diaarinumero
298/2022

JULKINEN KUULUTUS

Valitus vesilain mukaisesta päätöksestä

Vesilain 15 luvun 3 §:n mukaan Vaasan hallinto-oikeuden on annettava lupaviranomaisen, valtion valvontaviranomaisen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen vesilain nojalla antaman päätöksen sekä ojitustoimituksessa annetun päätöksen johdosta jätetty valitus tiedoksi julkisella kuulutuksella noudattaen, mitä hallintolain 62 a §:ssä säädetään. Tieto kuulutuksesta on julkaistava hankkeen vaikutusalueen kunnissa noudattaen, mitä kuntalain 108 §:ssä säädetään.

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

31.8.2022

Valituksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta.

Valituksen tiedoksisaantipäivä on 7.9.2022.

Asia

Suomenselän Luonnonystävät ry on jättänyt Vaasan hallinto-oikeuteen valituksen Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston päätöksestä 26.1.2022 nro 11/2022. Päätös koskee Kuortaneenjärven rannalla sijaitsevan haukikosteikon rakentamista. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto on hylännyt hakemuksen.

Valitusasiakirjan nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja valitus pidetään nähtävillä 31.8. – 28.9.2022 Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla (*https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallinto-oikeudenkuulutukset/valituskuulutukset.html*). Hallinto-oikeuden verkkosivuilla valitus on ilman liitteitä. Tieto kuulutuksesta on julkaistava Kuortaneen kunnassa.

Hallintolain 62 b §:n mukaan julkisen kuulutuksen ja kuulutettavan asiakirjan tiedot julkaistaan, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Henkilötiedoista julkaistaan kuitenkin ainoastaan tiedonsaannin kannalta välttämättömät henkilötiedot.

Mahdollisuus vastineen antamiseen

Vaasan hallinto-oikeus varaa asianosaisille, joita asia erityisesti koskee, tilaisuuden vastineen antamiseen. Mahdollinen vastine tulee toimittaa hallinto-oikeuteen **viimeistään 28.9.2022**. Vastapuolelle ja viranomaisille varataan erikseen tilaisuus vastineen antamiseen.

Vastineeseen on merkittävä sen tekijän nimi, postiosoite, puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite. Vastineessa on ilmoitettava asian diaarinumero 298/2022.

Kiinteistön osaomistajaa pyydetään antamaan tieto kuulutuksesta myös kiinteistön mahdollisille muille omistajille ja haltijoille.

Vaasan hallinto-oikeus
Kuulemiskanslia, 029 56 42624

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
Puh.: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla:
https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/

VAASAN HALLINTO-OIKEUDELLE

Valittaja:

Suomenselän Luonnonystävät ry, joka on Suomen luonnonsuojeluliitto ry:n paikallisyhdistys, kotikunta on Alavus, toimialueeseen kuuluvat kunnat ovat Alavus ja Kuortane.

Suomenselän Luonnonystävien sääntöjen (2 §) mukaan yhdistyksen tarkoituksena on edistää toiminta-alueellaan luonnon- ja ympäristönsuojelua.

Suomenselän Luonnonystävät ry:n nimenkirjoittajat yhteystietoineen:

[redacted]
Suomenselän Luonnonystävät ry:n puheenjohtaja
[redacted]

[redacted]
Suomenselän Luonnonystävät ry:n sihteeri
[redacted]

Asia:

Valitus Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston päätöksestä (päätösnumero 11/2022, dnro LSSAVI/4587/2021) (liite 1).

Taustaa:
Kuortaneen kunnassa, Kuortaneenjärven itäisellä rannalla lähellä Lapuanjoen luusuaa sijaitsee Pennalanlahti, jonka alavalla rannalla elää iso viitasammakkopopulaatio. Tässä valituksessa on kyse tämän populaation pohjoiseen osaan toteutuneesta ruoppauksesta, mikä on tuhonnut viitasammakon lisääntymis- ja levähdysalueen ruoppauspaikalla ja massojen läjitysalueella.

Pennalan alueen viitasammakkoranta oli uhattuna aiemminkin, viime vuosikymmenellä, mutta tilanne ratkesi lopulta vuonna 2017 KHO:n vuosikirjapäätökseen (taltionumero 5125, diaarinumero 4702/1/16). Tällöin KHO kumosi Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Kuortaneen kunnalle myöntämän luvan poiketa viitasammakon osalta luonnonsuojelulain 39 §:n ja 49 §:n mukaisista rauhoitussäännöksistä ja hylkäsi kunnan hakemuksen. KHO ei katsonut puutarhakylän rakentamista yleisen edun kannalta erittäin pakottavaksi syyksi hävittää ja heikentää viitasammakon levähdys- ja lisääntymispaikkaa. Päätös löytyy täältä: KHO:2017:161 - Korkein hallinto-oikeus

Viime vuonna (12.3.2021) havaittiin ruoppaustoimintaa viitasammakon kutupaikalla Pennalan populaation pohjoisimmassa osassa. Tällä paikalla oli ennen ruoppausta ollut tulvanalaista rantaluhtaa, missä oli tehty keväällä 2013 havaintoja viitasammakoista. Toimenpiteessä rantaluhdan alavin osa oli kaivettu pois ja ainekset oli kasattu kaivannon etelä- ja länsipuolelle, joka myös oli kevään 2013 kartoituksessa todettu kutualueeksi. Kaivannolta oli avattu uoma järvelle luhtaa rajaavan kannaksen sekä rantamatalikon poikki, jolloin sammakkoeläimiä saalistaville petokaloille avautui uoma viitasammakoiden kutupaikalle. (Liite 2. Kuvia ruoppauspaikalta maaliskuulta 2021 sekä karttapiirros tapahtumakohteesta.)

Ruoppaus pyrittiin lopettamaan ottamalla yhteys poliisiin ja ELY-keskukseen, sillä oli vahvasti syytä epäillä, että hanke oli viitasammakkoja suojaavan direktiivin ja luonnonsuojelulain vastainen. Poliisi ei pysäyttänyt ruoppausta, koska Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus oli lausunut, että ruoppauksen voi tehdä ilman lupakäsittelyä. Lausunnossa ei mainittu lainkaan viitasammakoita (liite 3). Yhteydenotto ELY-keskukseen paljasti, että ELY-keskuksen mielestä poikkeamista viitasammakon osalta ei tarvita, koska ruoppaustoimet eivät ELY-keskuksen käsityksen mukaan haitanneet viitasammakoita. Ainoaksi vaihtoehdoksi näimme hallintopakkohakemuksen tekemisen aluehallintovirastoon, jotta toiminta olisi saatu loppumaan. Toiveemme oli, että lupavirastossa olisi todettu, että Kuortaneen kalastuskunnan ruoppaushanke viitasammakon lisääntymisalueella pitää keskeyttää ja saattaa lupakäsittelyyn ja että hakemuksen lopputuloksena olisi syntynyt prosessi, mikä olisi johtanut kohteen ennallistamiseen ja/tai kuolleiden eläinten sekä kutualueen menetyksen korvauksiin. AVI ei puuttunut ruoppauksessa yhdistyksemme käsityksen mukaan tapahtuneisiin lainrikkomuksiin vaan päätyi hylkäämään vaatimuksemme.

Vaatimukset:
1. Haemme aluehallintoviraston päätöksen kumoamista, jotta luontovahingon korjaamistoimet voisivat toteutua.
2. Haemme lain vastaisen menettelyn keskeyttämistä ja luontovahingon korjaamista toiminnan aloittamista edeltävään tilaan.

Perustelut vaatimuksillemme:

Vetoamme vesilakiin esim. 1 luku 2§, 3 luku 2§, luonnonsuojelulakiin ja luontodirektiiviin.

Aluehallintovirasto oli hallintopakkopäätöksessään tutkinut

1. onko vesilakia tai sen nojalla annettua säännöstä tai määräystä rikottu
2. onko mahdollisesta rikkomuksesta aiheutunut luonnonsuojelulain 57 a §:ssä tarkoitettu luontovahinko, jonka korjaamisesta on määrättävä vesilain 14 luvun 6 § mukaisesti
3. onko hankkeella vesilain mukainen luvantarve

1. Epäilemme, että vesilakia on rikottu.
Vesilain mukaan toimittaessa on noudatettava sitä, mitä luontodirektiivit ja luonnonsuojelulaki säätävät. Epäilemme, että viitasammakon kutupaikan kaivaminen haukien kutualtaaksi ja viitasammakon kutupaikan peittäminen ruoppausmassoilla rikkoo luonnonsuojelulain ja luontodirektiivin määräyksiä, ja on näin ollen myös vesilain vastainen. Toimenpide on selkeästi myös KHO:n puutarhakyläpäätöksen vastainen. Päätös osoittaa eittämättä, että direktiivilajin suoja on vahva, ja EU-tuomioistuimen päätökset osoittavat saman (esim. kesähakkuut tuomio C-473/19 kohta). Haukialtaan kaivamistoimissa on paitsi tuhottu lisääntymis- ja levähdyspaikkaa, niin suurella todennäköisyydellä ruopatessa ja läjityksessä on myös kuollut rauhoitettuja eläimiä. ELY-keskuksen olisi pitänyt edellyttää lain velvoitteen mukaisesti poikkeamisluvan hakemista, mutta se ei niin tehnyt vaan käveli direktiivilainsäädännön yli mahdollistaen luontovahingon. Päätöksessään AVI ei katsonut voivansa muuttaa tai kumota ELY-keskuksen lausuntoa eikä AVI halunnut puuttua asiaan, vaikka lausunnon seurauksena on tapahtunut luonnonsuojelulain vastainen toimenpide ja sen seurauksena toimenpidealue on autioitunut viitasammakoista.

2. Epäilemme, että kohteessa on tapahtunut luontovahinko.
Pennalan viitasammakkopopulaation pohjoisin osa haukitehtaan altaan ja ruoppausmassojen läjitysalueen kohdalla on tyhjentynyt viitasammakoista. Hauille kaivettu allas on ilmeisesti liian turvaton sekä syvä ja maa-aineskasa on täysin kelpaamaton elinympäristö viitasammakoille. Vahinko on tapahtunut, vaikka kalastuskunta on toiminut lausunnon mukaisesti. Huolimattomuus on tapahtunut ELY-keskuksessa. Hanketta käynnistäessään Kuortaneen kalastuskunta on ollut tietoinen rannan viitasammakoista ja eläimiä suojaavasta lainsäädännöstä.

3. Epäilemme, että hanke olisi pitänyt saattaa aluehallintoviraston lupakäsittelyyn, kun hanketta selvästi tahdottiin edistää ilman lain edellyttämää poikkeuslupaa viitasammakon osalta. Ratkaisussaan AVI kuitenkin katsoo, ettei lupakäsittely ole tarpeen. Vuonna 2011 aluehallintoviraston kanta Pennalanlahden ruoppausluvan tarpeesta oli toisenlainen. Silloin näkemys oli, että lupa oli syytä hakea, vaikka ELY-keskus oli lausunut, että ruoppaus voidaan tehdä ilmoitusmenettelyllä (dnro LSSAVI/133/04.09/2011). Vesilain mukaan lupa on haettava, jos hanke muuttaa vesiympäristöä tavalla, joka aiheuttaa luonnon ja sen toiminnan vahingollista muuttumista. Tässä tapauksessa toiminta autioitti Pennalanlahden viitasammakkopopulaation pohjoisen osan haukitehtaan altaan sekä läjitysalueen kohdalla.

Asian lähempi tarkastelu

ELY-keskuksen lausunto ja AVI:n päätös perustuvat puutteellisiin ja vanhentuneisiin tietoihin toiminnanharjoittamisen vaikutuksista luontodirektiivin liitteen IV lajin lisääntymis- ja levähdyspaikoista. Päätöksen perusteena olevat selvitykset ovat siinä määrin puutteellisia jäljempänä esitetyin tavoin, että niiden perusteella ei voida varmistua riittävällä varmuudella, ettei päätöksen kohteena olevasta toiminnasta aiheudu luontodirektiivissä ja luonnonsuojelulain 49 §:n kiellettyä suojellun lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentämistä tai hävittämistä.

ELY-keskus ja AVI katsovat, että kutualueen laatu on ollut niin vähäarvoinen haukitehtaan kohdalla, että kohteen ruoppaamiselle ei ole ollut esteitä. Käsitys on väärä. Haukitehtaan paikalla oli ennen ruoppausta alava kosteikko, rantaluhta, johon tulva nousi sopivaksi kudun onnistumiselle. Kosteikkoa suojasi petokaloilta matala maakannas puineen ja pensaineen. Kyseessä voi sanoa olleen hyvä kutupaikka. Lausunnon antaja ei ollut käynyt ruoppauskohteessa vaan oli tutustunut paikkaan vanhojen ilmakuvien avulla. Ilmakuvat eivät auta arvioimaan kutualueen olosuhteita, ellei kuvia ole otettu tulva-aikana.

ELY-keskus ja AVI arvelevat, että kohteessa ei ole ollut viitasammakoita ainakaan kovin paljon. Virhekäsitys on syntynyt, kun ELY-keskus oli tulkinnut biologien [redacted] tekemän viitasammakkokartoituksen tuloksia täysin väärin. Viitasammakkokartoituksessa keväällä 2013 (kartoitus löytyy täältä: Lehdistötiedote (sll.fi)) oli tehty havainto 1–3 eläimen ääntelystä (4.5.2013 1 yksilö, 8-9.5.2013 2-3 yksilöä). ELY-keskus oli tulkinnut, että kohteessa oli ollut vain 1-3 eläintä. Äänien määristä voi päätellä ainoastaan eläinten vähimmäismäärän, mutta ei todellista määrää. Viitasammakko on oikukas kartoitettava. Kaikki eläimet eivät ääntele yhtä aikaa. Ääntelyn aktiivisuus vaihtelee kudun etenemisen ja sääolosuhteiden mukaan. Eläimet myös liikkuvat esim. tulvan korkeuden mukaan kudun kannalta optimaaliselle syvyydelle. On mahdollista, että tuolloinkin keväällä 2013 käynti vaikkapa viikon kuluttua toteutuneiden havaintojen jälkeen olisi tuottanut aivan toisenlaisen tuloksen, mutta käyntiä ei tehty, koska laillisuuden kannalta määrää tärkeämpää on se, onko alue kutupaikka vai ei. [redacted] kartoituksen tulokset osoittavat selvästi, että kiistanalainen kohde on Pennalanlahden viitasammakkopopulaation pohjoinen osa. Viitasammakoiden kutupaikat ovat myös hyvin pysyviä, jos kutualueen olosuhteet säilyvät ennallaan. Vuoden 2013 jälkeen ei tässä kohteessa ole tapahtunut merkittäviä muutoksia, joten viranomainen olisi voinut olettaa, että paikalla on edelleen viitasammakoita.

ELY-keskuksen tiedot viitasammakoiden talvehtimisesta eivät olleet ajan tasalla. ELY-keskus oli virheellisesti olettanut, että viitasammakot siirtyvät talven tullen horrostamaan virtaaviin vesiin ja että siksi paikan voi huoletta ruopata talvella. Viitasammakoiden on kuitenkin todettu horrostavan kutupaikoilla ja kutupaikkojen lähellä luhtaisilla rannoilla, juuri sellaisilla paikoilla kuin haukikasvattamon kohdalla on ollut. Koska ruopattu ranta oli osa ison populaation elinaluetta, voidaan varsin painavin perustein esittää, että eläimiä on kuollut ruopatessa ja litistynyt maakasojen alle. Arvattavaksi jää ainoastaan kuolleiden eläinten määrä. ”Asian aukoton todistaminen” ei itse asiaa muuta miksikään. Direktiivilajin lain suoja on vahva.

AVI puolustelee ELY-keskuksen lausunnon virhettä perustellen, ettei ELY-keskuksella olisi lausuntoa antaessaan vielä ollut käytettävissä ajantasaista tietoa. Epäilemme, että tietoa olisi ollut, jos sitä olisi etsitty, mutta tietoa ei etsitty edes siinä vaiheessa, kun ensimmäisen kerran kyseenalaistimme ruoppauksen. AVI toteaa ELY-keskuksen lausunnon virheen mainiten, että ”uuden tiedon valossa haukikosteikon toteuttamistöiden ajankohta olisi tullut valita toisin”. Epäilemme, että viitasammakkorannan kaivamiselle hauenkasvatusaltaaksi ei ole olemassa mitään sopivaa aikaa.

ELY-keskus arveli haukitehtaan ruoppaamisen parantavan viitasammakon elinolosuhteita. Oli oletettu, että vesipinnan lisääntyminen on automaattisesti viitasammakoille eduksi. On totta, että joissakin tapauksissa ruoppaus voi edistää viitasammakoiden elämää, mutta silloin asia pitää tutkia viitasammakoiden eikä haukien kannalta. Jos olemassa olevalle viitasammakon lisääntymisalueelle aletaan suunnitella ”parannuksia”, pitää ensin tehdä arvio siitä, tarvitaanko parannuksia ja onko toimenpiteillä varmasti positiivista vaikuttavuutta. Jos arvioidaan, että on, voidaan ruoppaustoimia ruveta suunnittelemaan hankkien tietoa esim. viitasammakoille sopivasta veden syvyydestä. Tässä haukitehtaan tapauksessa viitasammakoita ei ollut huomioitu lainkaan. Sillä on ollut myös seurauksia. Viime keväänä biologit [redacted] kävivät kartoittamassa haukitehtaan ja lähiympäristön viitasammakot kaksi kertaa (liite 4. Kartoitusraportit sekä kuva- ja karttamateriaalia). Kummallakaan kerralla ei haukialtaassa tehty yhtään havaintoa viitasammakoista, ei ääniä eikä liikettä. Haukitehtaan kaivannon ulkopuolella luonnontilaisilla rannoilla kutu oli käynnissä. Korkeaksi kasattu läjitysalue oli täysin kelpaamaton sammakkoeläimille.

Autioitumisen syynä voi olla se, että kaivanto oli viitasammakoiden kudun kannalta liian syvä ja täysin suojaton. Asiaan ilmeisesti vaikuttaa myös järveltä kaivettu uoma, jota pitkin haukien on arveltu tulevan paikalle kutupuuhiin. Isot petokalat käyttävät ravinnoksi sammakoita ja sammakon nuijapäitä. ELY-keskus ja AVI väittävät, että hauet poistuvat kudun jälkeen syviin vesiin eivätkä haittaa sammakkoeläimiä. Viitasammakoilla on asiasta toinen näkemys. Niiden on todettu välttelevän kututoimissaan paikkoja, mihin kalat pääsevät esteettä tulemaan. Pidämme petokalojen pääsyn helpottamista kutualueelle direktiivilajin lisääntymispaikan yksiselitteisenä heikentämisenä.

Tämä luontovahinko on seuraus ELY-keskuksen virhearviosta lausunnonantovaiheessa. Hallintopakkoa tehdessämme toivoimme, että AVI olisi saattanut asian lailliselle tolalle. Nyt pyydämme, että hallinto-oikeus tekee päätöksen, joka mahdollistaa vahingoittuneen kohteen ennallistamistoimet ja muut seuraamukset.

Olemme tehneet tämän valituksen lisäksi Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle vireillepanon, missä esitämme haukitehtaan alueelle ennallistamistoimia. Koemme, että tapahtunut ruoppaus on ollut laiton, ja että asiaan on jollakin tavalla saatava korjaus.

Kuortaneella 27.2.2022

Suomenselän Luonnonystävät ry:n nimenkirjoittajat

[redacted]

Liitteet, lisätietoja:

Liite 1. AVIN päätös Nro 11/2022, Dnro LSSAVI/4587/2021
Liite 2. Maaliskuussa 2021 otettua kuvamateriaalia ruoppauspaikalta sekä kartta toimenpidealueelta.
Liite 3. ELY-keskuksen lausunto Dnro EPOELY/134/2020
Liite 4. [redacted] viitasammakkokartoitukset keväällä 2021:

- a) Raportti viitasammakkoretkestä haukitehtaalle 4.5.2021
- b) Raportti toisesta viitasammakkoretkestä haukitehtaalle 13.5.2021
- c) kuvia ja videoita kartoitusretkeltä

Liite 5. Aluehallintovirasto lähetti päätöksen kirjeenä yhdistykselle. Kirje oli postitettu päätöksentekopäivänä 26.01.2022. Liitteellä on kuva saantitodistuskirjeestä.

[redacted] viitasammakkokartoitus keväällä 2013 löytyy Suomenselän Luonnonystävät ry:n kotisivuilta seuraavista osoitteista:
Lehdistötiedote (sll.fi)
Kuortaneenjärven eteläosan luonnosta - Suomenselän yhdistys (sll.fi)